

**MINISTERUL DEZVOLTĂRII REGIONALE ȘI
CONSTRUCȚIILOR AL REPUBLICII MOLDOVA**

**Instrucțiunea pentru utilizatori
privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare
din Fondul național pentru dezvoltare regională**
(aprobat prin Decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
nr. 4/16 din 10 martie 2016)

CUPRINS:

Abrevieri

Definiții

1. Cadrul general al Concursului de propuneri de proiecte	6
2. Reguli aplicabile prezentului Concurs de propuneri de proiecte	7
2.1 Criteriilor generale de eligibilitate	7
Eligibilitatea aplicantului	7
Eligibilitatea proiectelor	8
Eligibilitatea costurilor	8
2.2. Etapele prezentei evaluării propunerilor de proiecte	12
2.3. Procesul de depunerea propunerilor de proiecte	14
Depunerea Notei Conceptuale a proiectului	14
Depunerea cererii complete de finanțare	15
3. Evaluarea Propunerilor de proiecte	18
Evaluarea notelor conceptuale	18
Evaluarea tehnică și financiară a cererilor complete de finanțare	19
Evaluarea la nivel național	19

ANEXE:

Anexa nr.1 Nota conceptuală

Anexa nr.2 Cererea completă de finanțare

Anexa nr.3 Structura Cadru a Studiului de fezabilitate.

Anexa nr.4 Modelul Contractului de finanțare a Proiectului

Anexa nr.5 Grila de evaluare a notelor conceptuale

Anexa nr.6 Grila pentru evaluarea tehnică și financiară

Anexa nr.7 Grila de evaluare a propunerilor de proiect la nivel național

Abrevieri

ADR	Agenție de Dezvoltare Regional
APL	Administrația Publică Locală
CRD	Consiliul Regional pentru Dezvoltare
CNCDR	Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale
CBTM	Cadrul Bugetar pe Termen Mediu
CIC	Cooperare intercomunitară
DUP	Documentul Unic de Program
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
IDAM	Indicator de Deprivare a Ariilor Mici
ONG	Organizație Non-guvernamentală
POR	Plan Operațional Regional
PRS	Program Regional Sectorial
RD Nord	Regiunea de Dezvoltare Nord
RD Centru	Regiunea de Dezvoltare Centru
RD Sud	Regiunea de Dezvoltare Sud
RDUTAG	Regiunea de Dezvoltare Unitatea Teritorială Administrativă Găgăuzia
SDR	Strategie de Dezvoltare Regională
SNDR	Strategia Națională de Dezvoltare Regională

Definiții

Denumire	Explicația termenului utilizat
Aplicant	Persoană juridică ce corespunde criteriilor de eligibilitate și care solicită, prin depunerea unei cereri, finanțare din FNDR
Cerere completă de finanțare	Document prin care se solicită un sprijin financiar pentru acoperirea costurilor de implementare a unui proiect. În cerere se descrie detaliat proiectul, se argumentează necesitatea implementării lui, sunt indicate activitățile, rezultatele, efectul și impactul proiectului.
Costuri eligibile	Cheltuieli care pot fi finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională. Pentru a fi eligibile pentru finanțare, toate cheltuielile trebuie să facă parte din categoriile de cheltuieli menționate în Instrucțiune, să corespundă domeniilor de intervenție și să fie direct legate de obiectivele și rezultatele proiectelor propuse spre finanțare.
Costuri neeligibile	Cheltuieli care nu pot fi finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.
Deviz de cheltuieli	Evaluare anticipată a cheltuielilor necesare executării unei lucrări din cadrul unui obiect de construcții, precum și a altor cheltuieli aferente lucrării respective. Luate împreună, aceste cheltuieli reprezintă valoarea de investiție a lucrării. Devizul de cheltuieli clasifică toate cheltuielile conform structurii articolelor de deviz. Însurate, ele reprezintă cheltuielile directe pentru materiale, muncă și utilaje de construcții.
Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR)	Linie de buget, principala sursă de finanțare a programelor și proiectelor orientate spre dezvoltarea regională. Se constituie din alocațiile anuale de la bugetul de stat destinate Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (<i>Legea nr. 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova</i>).
Instrucțiune a Utilizatorului	Document de informare tehnică a potențialilor beneficiari ai Fondului Național pentru Dezvoltare Regională, suport informativ complex pentru întocmirea Cererii de Finanțare conform cerințelor specifice ale FNDR. Include un set de reguli detaliate pentru întocmirea și depunerea Cererii de Finanțare.
Impact	Efectul în ansamblu al beneficiilor aduse de un anumit proiect, asupra unui număr mai mare de persoane decât principalii beneficiari dintr-un anumit sector, o anumită regiune sau chiar din întreaga țară.
Indicator	Unitate de măsurare a nivelului de atingere/realizare a unui obiectiv, rezultat sau produs. Exemple de indicatori de produs: numărul de kilometri de drum construiți/reabilitați; numărul de întreprinderi create, numărul de persoane informate/instruite. Exemple de indicatori de rezultat: timpul economisit de către utilizatorii unui drum construit/renovat; rata de acces (îmbunătățit) la drum/servicii.

Denumire	Explica ia termenului utilizat
Obiectiv general	O schimbare de impact (pe termen mediu sau lung) la care contribuie un proiect în domeniul dezvoltării (regionale) la nivel național, sectorial sau regional (se face legătura cu contextul de politici/strategii naționale, sectoriale și/sau regionale). Obiectivul unui proiect poate să fie general sau specific.
Not conceptual	Formularul completat de către aplicant, în care se descrie succint scopul și obiectivele, activitățile și investițiile de resurse pe o perioadă determinată, menite să răspundă unei nevoi reale și să conducă la realizarea unui obiectiv precis.
Parteneriat	Sistem, care asociază parteneri sociali, economici etc; un grup/ o societate formală sau neformală, prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun.
Obiectiv specific	Domeniu major de intervenție dintr-un program strategic, care cuprinde un grup de operațiuni legate între ele și având obiective specifice măsurabile
Proiect	Proiectul reprezintă o serie de activități și o investiție de resurse pe o perioadă determinată, menite să răspundă unei nevoi reale și să conducă la realizarea unui obiectiv precis.
Produs	O schimbare tangibilă a unui serviciu, facilitate sau a cunoștințelor care va duce spre realizarea unui rezultat. Exemple de produs: un studiu de fezabilitate elaborat, tomberoane procurate.
Proiect tehnic / Documentația tehnică	Set de documente întocmit în baza unei teme date și care cuprinde calculele tehnico-economice, desenele, instrucțiunile etc., necesare pentru executarea unei construcții, a unui sistem tehnic, a unei întreprinderi etc., fiind obiectul unei investiții.
Rezultat	Un beneficiu sau o schimbare direct /tangibilă care este atinsă în urma livrării unor produse și realizării/implementării activităților prin utilizarea unor resurse financiare și umane. Acestea sunt în mare parte în sfera de influență/control a managementului proiectului.
Risc	Un factor cheie în afara controlului direct al managementului proiectului care ar putea avea un impact negativ asupra implementării proiectului. Riscurile pot fi: intern și extern, politic, organizațional, financiar, operațional, etc.
Țintă	Starea lucrurilor pe care proiectul intenționează să o atingă într-un anumit timp.
Valoare inițială (baseline)	Starea de facto a lucrurilor din aria de intervenție la momentul demarării implementării proiectului.

1. Cadrul general al Concursului de propuneri de proiecte

Republica Moldova i-a formulat politicile de dezvoltare regional în spiritul normelor și practicilor Uniunii Europene. Aceste politici sunt orientate spre diminuarea dezechilibrelor teritoriale în ceea ce privește dezvoltarea socio-economică. În politica de dezvoltare regională sunt antrenate autoritățile administrației publice centrale și locale, comunitățile locale și organizațiile neguvernamentale, care, prin acțiuni coordonate, asigură o dezvoltare socio-economică teritorial echilibrată și sprijin nemijlocit zonele dezavantajate.

Oportunitățile deschise de Acordul de asociere cu UE și percepția publică față de procesul de dezvoltare regională, precum și alți factori, constată existența premiselor necesare pentru promovarea mecanismelor de implementare a politicii de dezvoltare regională în Republica Moldova la un nivel calitativ nou.

Pentru a asigura dezvoltarea socio-economică echilibrată și durabilă a regiunilor de dezvoltare, se planifică îmbinarea sinergiei de efort a structurilor/instituțiilor de diferit nivel pentru implementarea unor proiecte complexe de dezvoltare intersectorială, cu utilizarea elementelor de inovație și eficiență.

Abordarea sectorială îngustă aplicată în perioadele precedente va fi modificată prin asigurarea unei planificări sectoriale sinergizate și ajustate atât la prevederile politicilor sectoriale naționale, cât și la prevederile acquis-ului comunitar, iar procesul de dezvoltare regională urmează să treacă la un nou nivel conceptual, aceasta (politica) devenind una cu adevărat intersectorială, care va asigura sinergia de efort pentru multiplele resurse disponibile, astfel încât procesul de dezvoltare regională să devină mai eficient, mai eficace și mai rezultativ.

În *Instrucțiunea pentru Utilizator* sunt prezentate condițiile de înaintare, selectare și aprobare a proiectelor finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională (FNDR).

Scopurile *Concursului de propuneri de proiecte* sunt:

1. Stimularea inițiativelor privind consolidarea și dezvoltarea economiei regionale și a infrastructurii de importanță regională și locală care corespund abordărilor complexe pentru conceptele de proiecte regionale conform Programelor sectoriale regionale
2. Selectarea proiectelor în valoare de total de 1 000 000 000,0 lei care urmează să fie finanțate din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională.
3. Elaborarea Documentului Unic de Program și a Planurilor Operaționale Regionale.

Lansarea *Concursului de Propuneri de Proiecte*, marchează un pas important în implementarea practică a politicilor de dezvoltare regională și prevede un ir de modificări și ajustări din lecțiile învățate în rezultatul implementării proiectelor în perioada anilor 2010-2015, precum și aplicării unei noi abordări referitoare la programarea sectorială regională.

Depunerea propunerilor de proiecte se va efectua în cadrul a două etape:

1. *Depunerea notelor conceptuale*. Acestea vor fi depuse în termen de 50 zile calendaristice de la data lansării oficiale a Concursului de propuneri de proiecte.

2. *Depunerea cererilor complete de finanțare.* Cererea completă de finanțare vor fi depuse în termen de 90 zile calendaristice de la data publicării oficiale a listelor Notelor conceptuale, aprobate de către Consiliile Regionale pentru Dezvoltare.

2. Reguli aplicabile prezentului Concurs de propuneri de proiecte

2.1. Criteriilor generale de eligibilitate

Concursul trebuie să corespundă criteriilor generale de eligibilitate. În acest context, există trei seturi de criterii de eligibilitate. Acestea se referă la:

1. instituțiile care pot solicita o finanțare și la partenerii lor;
2. proiectele pentru care se poate acorda o finanțare;
3. tipurile de costuri ce pot fi luate în considerare când este stabilită finanțarea.

Eligibilitatea aplicanților: cine poate depune o cerere de finanțare?

1. Eligibili pentru finanțare sunt autoritățile publice locale de nivelul I și II
2. Să fie direct responsabilii pentru elaborarea și managementul proiectului împreună cu partenerii lor și să nu acționeze ca intermediari.
3. Potențialii aplicanți nu sunt în drept să participe la Concursul de propuneri de proiecte sau să obțină finanțarea, dacă:
 - a) sunt în curs de lichidare;
 - b) Conducătorul entității este subiectul unui litigiu aflat spre examinare în instanțe judecătorești ce ține de obiectul investiției;
 - c) nu-și îndeplinesc, în conformitate cu prevederile legale, obligațiile referitoare la plata contribuțiilor, la asigurările sociale sau la plata taxelor.
 - d) Conducătorul entității a fost condamnat printr-o hotărâre judecătorească de fraudă, de corupție, conflicte de interese sau de orice altă activitate ilegală;
 - e) Nu au asigurat durabilitatea proiectelor finanțate anterior din FNDR.

Fiecare aplicant trebuie să depună Declarația aplicantului prin care să ateste că atât solicitantul cât și partenerul/ii (dacă este cazul) nu se găsesc în niciuna dintre situațiile menționate mai sus. Declarația de eligibilitate va fi completată, semnată, tampilată, datată și depusă împreună cu dosarul de aplicare.

4. Aplicații sunt încurajate să depună propunerile de proiecte în parteneriat cu mai multe APL. Partenerii aplicanților participă la elaborarea și implementarea proiectului, iar costurile pe care le implică sunt eligibile în același mod în care sunt eligibile costurile aplicantului. În consecință, partenerii aplicanților trebuie să îndeplinească aceleași criterii de eligibilitate ca și aplicații, cu excepția autorităților publice centrale, care pot fi în rol de parteneri.
5. Partenerii vor semna *Declarațiile de parteneriat* și le vor prezenta în original. Acestea trebuie să menționeze rolul și responsabilitățile fiecărei părți, cota parte în asigurarea cofinanțării proiectului.
6. Aplicantul va avea rolul de instituție conducătoare pentru implementarea proiectului și, dacă va fi selectat, va reprezenta toți partenerii, va semna Contractul de finanțare și se va face responsabil de implementarea în termen a proiectului.

Eligibilitatea proiectelor

Proiectul propus poate fi considerat eligibil și poate fi finanțat din FNDR, dacă îndeplinește cumulativ următoarele criterii:

1. Corespunde următoarelor domenii de intervenție iar valoarea finanțării acordate se înscrie între următoarele sume minime și maxime::

Nr.	Domeniul de intervenție	Ponderele valorii totale a proiectelor %	Valoarea minimă lei	Valoarea maximă lei
1.	Infrastructura drumurilor regionale și locale	25	10 000 000	70 000 000
2.	Aprovizionare cu apă și sanitație	22	8 000 000	40 000 000
3.	Managementul deșeurilor solide	20	10 000 000	100 000 000
4.	Dezvoltarea infrastructurii de afaceri	12	5 000 000	20 000 000
5.	Sporirea atractivității turistice	11	5 000 000	45 000 000
6.	Eficiența energetică a clădirilor publice	10	5 000 000	25 000 000
	Total	100		

2. În cazul în care procentajul minim prevăzut pentru o anumită domeniul nu poate fi utilizat din cauza calității necorespunzătoare sau a numărului redus de proiecte, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale își rezervă dreptul de a realoca fondurile pentru un alt domeniu.
4. Corespunde cu abordările complexe pentru conceptele de proiecte regionale conform Programelor sectoriale regionale în domeniile: *infrastructura drumurilor regionale și locale, aprovizionare cu apă și sanitație, managementul deșeurilor solide și eficiența energetică a clădirilor publice*, iar pentru domeniile de intervenții ”Dezvoltarea infrastructurii de afaceri” și ”Sporirea atractivității turistice” vor fi acceptate proiectele care contribuie la atingerea obiectivelor stabilite în Strategiile de dezvoltare regională.
3. Perioada de implementare a proiectului (perioada cuprinsă între data semnării contractului de finanțare a proiectului între ADR și aplicant/parteneri și data finalizării ultimei activități prevăzute în cadrul proiectului) nu depășește 36 de luni.
4. Numărul de *Notelor conceptuale* pentru un aplicant nu este limitat.

Eligibilitatea costurilor

Pentru finanțare pot fi luate în considerare doar “costurile eligibile”. Aplicantul va ține cont de faptul că aceste costuri eligibile trebuie să fie reale. Astfel, vor fi selectate pentru finanțare acele propuneri care, în procesul de evaluare, nu vor necesita modificări și completări ale devizului

general. Verificările pot duce la micșorarea devizului general. Proiectele de dezvoltare regională vor fi finanțate conform costurilor prezentate în Devizul de cheltuieli al proiectului.

Finanțarea se poate acorda pentru întreg devizul general al proiectului. Totuși potențialii aplicanți sunt încurajați să cofinanțeze proiectul. În acest caz, cofinanțarea este executată fie din sursele proprii ale aplicantului, ale partenerilor săi, fie din alte surse decât Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.

Nu vor fi finanțate lucrările suplimentare, care nu au fost prevăzute în proiectul tehnic inițial. Aplicantul are obligația să asigure cofinanțarea diferenței dintre costul inițial prezentat în cererea completă de finanțare și costurile pentru lucrările suplimentare apărute în procesul de realizare a lucrărilor.

Pentru a fi considerate eligibile în contextul *Cererii de finanțare*, costurile trebuie:

- să fie necesare pentru derularea proiectului, să fie în concordanță cu principiile unei bune gestiuni financiare, în special din punct de vedere al raporturilor cost-beneficiu și cost-rezultate;
- să fie transpuse în realitate în perioada de implementare a proiectului cu referință la bunurile/serviciile/lucrările/efectuate/prestate;
- să figureze în documentele contabile sau fiscale, să fie identificabile și verificabile, și justificate de originalele documentelor respective;

În aceste condiții costurile directe eligibile includ:

- cheltuielile pentru executarea lucrărilor de construcții în conformitate cu documentația tehnică de proiect,
- costuri pentru supravegherea tehnică a lucrărilor
- achiziționarea de bunuri și servicii de asistență tehnică pentru crearea și dezvoltarea capacităților prestatorilor de servicii publice.
- costuri pentru achiziționarea de echipament nou, cu condiția ca acestea să corespundă prețurilor pieței;
- costuri pentru asistența tehnică cu privire la crearea și dezvoltarea serviciilor publice de gospodărie comunală
- costuri pentru campanii de conștientizare și informare.

Orice contribuție în natură din partea Beneficiarului, a altor parteneri sau din oricare altă sursă nu reprezintă cheltuieli ocazionate de proiect sau costuri eligibile. Aceste contribuții în natură sunt acceptate, dar nu sunt considerate ca tip de cofinanțare din partea Beneficiarului sau a partenerilor săi.

Tipul proiectelor, costurile eligibile și abordări complexe în programarea sectorială regională.

Nr.	Tipul proiectelor	Costuri eligibile	Abordări complexe în programarea sectorială regională
1	<u>Infrastructura drumurilor regionale și locale</u>	a) reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale în conformitate cu PRS și Strategiei sectoriale (clasificate în conformitate cu prevederile Legii nr. 85 din 07.07.2011 pentru modificarea și completarea Legii drumurilor nr. 509-XIII din 22 iunie 1995);	<ul style="list-style-type: none"> • Lungimea de peste 10 km a proiectului; • Numărul de conexiuni la diverse localități; • Numărul de conexiuni la coala/coli;

		<p>b) conectarea localităților și a drumurilor locale la rețeaua de drumuri naționale și internaționale;</p> <p>c) construcția / reabilitarea / modernizarea oșezilor de centură cu statut de drum regional și/sau raional.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Numărul de conexiuni la spitalul/spitale; • Numărul de conexiuni la întreprinderi; • Accesul la obiective turistice; • Accesul la frontiera națională; • Conexiunea la subdiviziuni ale Departamentului Situații Excepționale; • Conexiunea la mediul de afaceri (ZEL, parcuri industriale, incubatoare de afaceri etc.)
2	<u>Aprovizionarea cu apă și sanitație</u>	<p>a) Dezvoltarea sistemelor regionale de alimentare cu apă, a epurării apei și canalizării în conformitate cu PRS;</p> <p>b) reabilitarea, extinderea/regionalizarea, modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare, dezvoltarea capacităților prestatorilor de servicii regionali;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Abordarea integrată de dezvoltare a serviciilor de apă și de canalizare; • Regionalizarea și dimensiunea proiectului – Numai centrele raionale cu satele asociate, dar și aglomerările urbane/rurale mai mari de 10 mii de locuitori vor fi considerate • Prezența unei surse de apă potabilă tratată, inclusiv captările și stațiile de tratare existente • Prezența unui sistem funcțional de colectare a apelor uzate cu existența stației de epurare • Acordul dintre beneficiari și un operator certificat de AAC
3	<u>Managementul deeurilor solide</u>	<p>a) Crearea, la nivel inter-comunitar/regional, a unor sisteme integrate de management al deeurilor solide conform prevederilor Strategiei de gestionare a deeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 248 din 10.04.2013</p> <p>b) Extinderea, la nivel regional, a sistemelor locale existente de management al deeurilor;</p> <p>c) Construcția și amenajarea poligoanelor regionale de stocare a deeurilor și a căilor de acces către acestea;</p> <p>d) Dezvoltarea sistemelor de colectare separată, stațiilor de sortare, compostare și reciclarea;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Conform abordării regionale privind zonele de management al deeurilor • Va include toată rețeaua de management al deeurilor, începând cu transportarea, transferarea, înhumarea deeurilor și tratarea lor pentru zona de management al deeurilor, cu elementele infrastructurii de management al deeurilor, inclusiv depozitul sanitar, stațiile de transfer, sortare, reciclare, compostare, tratare mecanico-biologică și altele după caz, cu toate aspectele de amplasare în teren, conectare la sursele de energie, apă, canalizare și altele aspecte coordonate cu organele de

		<p>e) Îmbunătățirea sistemului de supraveghere și control de stat în colectarea deeurilor și dezvoltarea stațiilor de transfer</p> <p>f) Costuri de achiziție și/sau de instalare a echipamentelor, de creare a facilităților în vederea asigurării unui sistem de management integrat al deeurilor (sortare, transport, reciclare, colectare, compostare, stații de transfer, tratare și eliminare de euri);</p>	<p>modul cuvenit.</p>
4	<u>Dezvoltarea infrastructurii de afaceri</u>	<p>a) Dezvoltarea infrastructurii de suport pentru afaceri (de exemplu: incubatoare de afaceri, centre regionale de expoziții și alele) și conectarea lor la infrastructura de utilități publice și căi de acces</p> <p>b) Amenajarea teritoriilor parcurilor industriale, tehnologice, piețelor regionale en-gros și a spațiilor destinate activităților non-agricole, precum și conectarea lor la infrastructura de utilități publice și căi de acces</p> <p>c) costuri pentru lucrările de construcție / reabilitare / extindere a clădirilor cu destinație de producere și servicii.</p>	
5	<u>Sporirea atractivității turistice</u>	<p>a) Reabilitarea / modernizarea infrastructurii rutiere (a drumurilor de acces și a infrastructurii aferente drumurilor către obiectivele turistice de importanță regională, națională și internațională);</p> <p>b) Amenajarea locurilor turistice naturale și antropice de utilitate publică, modernizarea/ crearea infrastructurilor conexe de utilitate publică (parcuri auto, grupuri sanitare, puncte de informare, trotuare, instalații de colectare a deeurilor, zone verzi, iluminare, reclame și indicatoare);</p> <p>c) Restaurarea, consolidarea, protejarea și conservarea monumentelor istorice în conformitate cu prevederile Legii privind ocrotirea monumentelor nr. 1530-XII din 22.06.1993;</p>	

		d) Costuri pentru înzestrarea centrelor de informare turistic cu echipamentul necesar.	
6	<u>Eficiența energetică a clădirilor publice</u>	<p>a) m suri de reparație capital / m suri de pregătire. Aceste lucrări ar putea fi necesare înainte de a întreprinde m suri de izolare (renovarea acoperișului, instalarea unui sistem de gestionare a apelor pluviale, lucrări de demolare, plint, trotuare, sistem de protecție la trăsnet, sistem de protecție solar, intrare, etc.);</p> <p>b) m suri de izolare termică: izolarea termică a pereților exteriori, izolarea etajului de sus și demisolului (parțial), izolarea pereților externi ai demisolului (parțial) și înlocuirea ferestrelor;</p> <p>c) rețehnologizarea rețelelor termice interioare ale clădirii;</p> <p>d) reabilitarea sistemului de încălzire / instalarea unui nou sistem de încălzire, inclusiv echipamente auxiliare;</p> <p>e) renovarea sistemului / instalarea iluminare în favoarea unui sistem de iluminare eficient din punct de vedere energetic.</p>	<p>•Clădiri publice, conform categoriilor din: <i>sectorul educațional</i> (precolare și preuniversitare), <i>sectorul medical</i> (spitalele publice, instituțiile medicale, ambulatorii, policlinici) și <i>sectorul social</i> (aziluri, orfelinat).</p> <p>•Clădiri cu cea mai mare suprafață (cel puțin 1.500 m²) – Clădirile cu suprafață mai mare au potențial mai mare de eficientizare a consumului de energie;</p> <p>•Clădirile trebuie să rămână în proprietatea publică pentru următorii 10 ani</p> <p>•Cerere substanțială pentru reabilitarea termică (fără izolație termică și nu mai mult de 30% dintre ferestrele vechi schimbate)</p> <p>•Structura clădirii în stare bună</p> <p>•Clădirea nu trebuie să fie un monument de arhitectură.</p>

Costuri neeligibile:

- costuri pentru obținerea acordurilor, avizelor și autorizațiilor;
- sponsorizări individuale pentru participare la conferințe sau congrese;
- costuri pentru achitarea serviciului supravegherii autorului de proiect;
- datorii sau rezerve pentru pierderi;
- burse de studiu și/sau cursuri de specializare individuale;
- orice acțiune de natură comercială generatoare de profit imediat pentru aplicantul la finanțare sau pentru partenerul de proiect.
- cumpărarea de terenuri sau clădiri;
- credite pentru teren, amenzi și penalități;
- orice costuri realizate anterior de a fi fost semnat contractul (inclusiv costurile legate de pregătirea proiectului);
- costuri pentru angajarea personalului responsabil de asigurarea implementării proiectului din partea beneficiarului;
- costuri pentru procurarea inventarului de uz gospodăresc, cheltuieli operaționale ale beneficiarilor.
- costuri pentru elaborarea studiului de fezabilitate;
- costuri pentru elaborarea, verificarea sau actualizarea proiectului tehnic.

2.2. Etapele prezentării și evaluării propunerilor de proiecte

Procesul de prezentare a propunerilor de proiecte va cuprinde următoarele etape:

Etapa I		
Termen de realizare	Activități	Descriere
15 martie 2016	Lansarea Concursului de Proiecte.	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor lansează oficial Concursul de Propuneri de Proiecte. ADR, informează aplicanții despre prevederile și cerințele <i>Concursului</i> , care conține: <i>anunul privind lansarea concursului, Instrucțiunea pentru utilizator și formularele</i> ce urmează să fie completate. În cadrul <i>campaniei de informare</i> , ADR, oferă informații ample aplicanților referitor la tipurile de proiecte, criteriile de selectare și cheltuielile eligibile și neeligibile ale proiectului, despre resursele financiare disponibile pentru susținerea proiectelor de dezvoltare regională, precum și despre importanța de a elabora și propune proiecte în parteneriat cu alte APL. ADR va utiliza toate mijloacele de informare potrivite și accesibile pentru aplicanți.
50 zile	Depunerea notelor conceptuale	Data limită de colectare a notelor conceptuale este 3 mai 2016. Aplicații vor prezenta conform cerințelor susmenționate următoarele documente: 1. Nota conceptuală (anexa nr.1); 2. Declarația aplicantului 3. Declarațiile de parteneriat (după caz)
10 zile	Evaluarea notelor conceptuale	Toate notele conceptuale primite în termenul limită în cadrul primei etape, vor fi verificate intern, de către Comisia administrativă creată din reprezentanți ai MDRC, ADR și CRD, din punct de vedere al conformității administrative și al eligibilității. Se va verifica dacă cererea îndeplinește condițiile și cerințele impuse și prevăzute în Instrucțiune. Comisia va verifica notele conceptuale în conformitate cu <i>grila de evaluare administrativă a eligibilității proiectului</i> și va oferi punctajul respectiv fiecărei propuneri de proiect.
5 zile	Aprobarea Notelor conceptuale	Raportul comisiei de evaluare este prezentat în cadrul ședinței Consiliului regional pentru dezvoltare, care aprobă lista notelor conceptuale care au acces în faza a doua a concursului. ADR informează aplicații despre rezultatul selectării notelor conceptuale și spre activitățile ulterioare prevăzute pentru etapa II a concursului.

Etapa II		
90 zile	<p>Completarea și depunerea Cererii complete de finanțare</p>	<p>În urma selectării propunerilor de proiecte în cadrul primei etape, ADR va acorda asistență consultativă necesară aplicantului și partenerilor (după caz) în vederea completării formularului Cererii Complete de finanțare, elaborarea documentației tehnice, a devizului general al proiectului și a planului de implementare și altele.</p> <p>Cererea completă de finanțare ce urmează să fie depusă va conține următoarele documente în baza cărora vor fi evaluate proiectele:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cererea de finanțare (anexa nr.2); 2. Bugetul Proiectului; 3. Documentația tehnică (în conformitate cu prevederile legislației în vigoare); 4. Raportul de verificare a proiectului emis de către Serviciul de Stat pentru Verificare și Expertizarea Proiectelor și Construcțiilor a MDRC (în conformitate cu prevederile legislației în vigoare) – după caz; 5. Avizul expertizei ecologice de stat; 6. Alte acte relevante <p>ADR poate cere aplicanților să facă în timpul procesului de verificare unele precizări. Clarificarea trebuie făcută în maximum 5 zile calendaristice de la data solicitării.</p> <p>Cererile de finanțare, împreună cu documentele-suport, vor fi prezentate în original.</p> <p>Dacă un aplicant prezintă câteva cereri de finanțare, fiecare cerere de finanțare trebuie depusă separat, conform instrucțiunilor descrise mai sus.</p>
10 zile	<p>Evaluarea cererilor complete de finanțare</p>	<p>În cadrul ADR va fi creat Grupul de evaluare format din reprezentanți ai MDRC, ADR și CRD cu participarea experților în domeniile pentru evaluarea cererilor complete de finanțare din punct de vedere administrativ, de eligibilitate, tehnic și financiar.</p>
5 zile	<p>Aprobarea cererilor complete de finanțare</p>	<p>Recomandările și concluziile grupului de lucru privind evaluarea fiecărei cereri complete de finanțare sunt prezentate CRD pentru aprobare. În baza cererilor complete de finanțare acceptate este elaborat Planul operațional regional și remis Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor pentru evaluarea la nivel național.</p>

Etapa III		
20 zile	Evaluarea de către Comisia Interministerial	Evaluarea națională va fi desfășurată după finalizarea etapei de concurs și va fi realizată de Comisia Interministerială creată de MDRC. Etapa finală va consta în evaluarea conform criteriilor de selectare din punct de vedere a conformității proiectului cu prevederile și prioritățile strategiilor sectoriale naționale. Desfășurarea ședinței Comisiei de evaluare va avea loc în termen de cel mult 20 zile calendaristice de la data finalizării termenului de prezentare a conceptelor de propuneri de proiecte. Rolul Comisiei de evaluare este acela de a lua decizia includerii proiectului în DUP, în baza <i>Grilei de evaluare națională</i> .
30 zile	Elaborarea și aprobarea DUP	În baza raportului de evaluare a comisiei interministeriale, de către MDRC este elaborat proiectul DUP și supus aprobării și avizării de către CNCDR și alte autorități administrative centrale. Proiectele incluse în Documentul unic de program pentru anii 2013-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 933 din 18.12.2012 care se află în curs de implementare vor fi incluse automat în DUP-ul următor, iar cele neinițiate vor fi restituite pentru dezvoltare, iar beneficiarii acestora sunt îndemnați să depună repetat de concepte de proiecte.
45 zile	Aprobarea DUP de către Guvern	După aprobarea de către CNCDR a DUP-ului, MDRC va propune Guvernului să aprobe DUP care conține programe și proiecte prioritare în domeniul dezvoltării regionale.

Decizia Comisiilor de evaluare la nivel regional a propunerilor de proiecte poate fi supusă contestării în cadrul Comisiilor speciale create de CRD, iar decizia Comisiei interministeriale poate fi contestată în baza unei solicitări depuse către MDRC.

2.3. Procesul de depunerea propunerilor de proiecte

Depunerea Notei Conceptuale a proiectului

Aplicanții vor depune la prima etapă numai notele conceptuale ale proiectelor. Notele conceptuale trebuie depuse conform formularului notei conceptuale (Anexa nr.1) în format tipărit și în format electronic (CD).

Notele conceptuale ale proiectelor scrise manual vor fi respinse de Grupul de verificare.

Nota conceptuală trebuie să fie însoțită de declarația de parteneriat semnată, tipărită și datată de fiecare partener în original.

Notele conceptuale vor fi depuse la sediile ADR nu mai târziu de 50 zile de la lansarea oficială a concursului de propuneri de proiecte.

Depunerea cererii complete de finanțare

Aplicanții invitați să trimită cererea completă de finanțare ca urmare a preselectiei Notelor conceptuale vor completa formularul cererii complete de finanțare în conformitate cu instrucțiunile

incluse în Anexa nr.2. La cererea de finanțare vor fi anexate documentele relevante solicitate. Cererea de finanțare va fi depusă în termen de 90 zile calendaristice de la data anunțării listelor notelor conceptuale preselecțate de către comisia administrativă și aprobate de CRD. Documentația tehnică nu va depăși 24 de luni de la data eliberării/actualizării, iar devizul de cheltuieli urmează să fie actualizat în ultimele 12 luni de la data depunerii cererii de finanțare.

Cererea de finanțare este scrisă în limba română sau rusă și este însoțită de o notă explicativă la buget pentru fiecare articol de cheltuieli. Aplicații trebuie să respecte formatul *Cererii de finanțare* și să completeze cu grijă toate paragrafele și paginile în ordinea indicată, cât mai clar posibil, pentru a facilita evaluarea.

Informațiile trebuie să fie precise, clare, detaliate, în special acelea care se referă la modul de realizare a scopurilor proiectului, la beneficii, la relevanța priorităților și măsurilor Strategiilor regionale de dezvoltare.

Aplicantul trebuie să indice în *Cererea de finanțare* în ce măsură proiectul respectiv se bazează sau completează alte proiecte inițiate, implementate în același domeniu de aplicanți sau de alți parteneri și cum ar trebui prevenită suprapunerea lui cu activitățile similare. Aplicantul trebuie de asemenea să indice în *Cererea de finanțare* dacă proiectul respectiv va avea un efect de trambulină sau de multiplicare, de exemplu, prin diseminarea sau impactul rezultatelor asupra altor regiuni). Aplicantul va indica în *Cererea de finanțare* în ce măsură proiectul contribuie la realizarea obiectivelor strategice la nivel local, regional și național.

Costurile din *bugetul Proiectului* trebuie indicate în lei moldovenești, cu două zecimale. Ele trebuie să ofere informații clare despre modalitatea de cheltuire a banilor, conform activităților descrise în proiect. *Matricea Cadrul Logic* trebuie să respecte formatul, să includă toate informațiile solicitate și, preferabil, să nu depășească 2-3 pagini.

Necompletarea unuia sau a mai multor paragrafe, orice eroare sau discrepanță majoră între datele incluse în *Nota conceptuală a proiectului*, în *Cererea completă de finanțare*, în *Bugetul* și în *Matricea Cadrul Logic* sau în *Lista de verificare* vor duce la neselectarea cererii de finanțare.

Cererile de finanțare scrise manual nu vor fi acceptate.

Aplicații vor indica obligatoriu că *Cererile de finanțare* și anexele (*bugetul*, *Matricea Cadrul Logic*, alte anexe relevante) sunt propuse pentru evaluare. Din acest considerent este foarte important ca aceste documente să conțină toate informațiile relevante cu privire la proiect.

Cererea de finanțare trebuie cusută /legată împreună cu toate anexele astfel încât să nu poată fi extrasă din acest dosar nici o fișă.

Foia de titlu a *Cererii de finanțare* trebuie să fie completată corect și clar. *Numele Aplicantului* și *Prioritatea* vor fi scrise obligatoriu de către aplicanți. Aplicantului îi revine responsabilitatea de a lega și de a numerota paginile *Cererii de finanțare* și ale documentelor aferente. ADR nu poartă responsabilitatea în cazul pierderii unei fișe, dacă nu este îndeplinit de către aplicanți condiția de mai sus.

Împreună cu *Cererea completă de finanțare* vor fi depuse următoarele documente necesare pentru evaluarea proiectului :

- 1) **Matricea Cadrul Logic;**
- 2) **Planul de asigurare a durabilității proiectului;**
- 3) **Bugetul Proiectului;**
- 4) **Studiul de fezabilitate pentru proiectele de investiții care includ lucrări ale căror valoare este mai mare de 25 milioane lei.**

- 5) **Proiectul tehnic și materialele grafice:** schi e, desene tehnice, planul situațional, planul general, planurile arhitecturale;
- 6) **Devizul general** (Formularul 9 conform CP L 01.01.2001) confirmat de proiectant;
- 7) **Raportul de verificare a proiectului** emis de către Serviciul de Stat pentru Verificare și Expertizarea Proiectelor și Construcțiilor a MDRC nu mai vechi de 12 luni de la data prezentării pentru finanțare;
- 8) **Avizul expertizei ecologice de stat;**
- 9) **Alte acte relevante;**

Dacă documentele, menționate nu vor fi depuse până la termenul limitat, proiectul va fi respins. De reținut că Cererile complete de finanțare nu vor fi verificate administrativ în următoarele cazuri:

- dacă numele applicantului sau domeniul de intervenție nu sunt menționate pe plic și/sau în *Cererea de Finanțare*;
- dacă proiectul nu este scris în limba de stat sau rusă;
- dacă finanțarea solicitată pentru respectivul domeniu nu se conformează valorilor maxime și minime;

Aplicanții sunt obligați să lege *Cererea completă de finanțare* și toate documentele-suport într-un dosar unic în ordinea descrisă mai sus. În dosar vor fi originalele documentelor-suport, fotocopiile sau versiunile scanate (tămpilele, semnăturile vor fi lizibile). Reprezentantul legal al applicantului trebuie să certifice toate copiile cu inscripția "Conform cu originalul".

ADR poate cere aplicanților să facă, în timpul procesului de verificare, unele precizări. Clarificarea trebuie făcută în maximum 5 zile calendaristice de la solicitare. Precizările vor fi solicitate numai dacă informațiile oferite nu sunt clare, împiedicând astfel ADR să facă o verificare obiectivă. Cu toate acestea, applicantul nu poate îmbunătăți sau modifica, în timpul verificării, conținutul proiectului propus. Precizările pot fi solicitate în cazul în care sunt atestate:

- neclarificări, neînțelegeri sau interpretări în *Cererea de finanțare*;
- incoerențe între *Cererea de finanțare* și documentele-suport.

Notele conceptuale și cererile complete de finanțare, împreună cu documentele-suport, într-un colet sigilat, vor fi trimise de APL din Regiunile de dezvoltare Nord, Centru și Sud prin poșta recomandată sau prin poșta expres pe adresa ADR.

Agenția de Dezvoltare Regională Centru

Republica Moldova, MD-6801
Or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, 33
Tel./Fax 268 2 26 92
e-mail: office@adrcentru.md
www.adrcentru.md

Agenția de Dezvoltare Regională Nord

Republica Moldova, MD-3100
Mun. Bălți, Piața Vasile Alecsandri, 8A
Tel./Fax 231 6 19 80
E-mail: office@adrnord.md
www.adrnord.md

Agen ia de Dezvoltare Regional Sud

Republica Moldova, MD-4101

Or.Cimi lia, bld. tefan cel Mare,12

Tel./Fax: 241 2 62 86

E-mail: office@adrsud.md

www.adrsud.md

Notele conceptuale i cererile complete de finan are, împreun cu documentele-suport, într-un colet sigilat, vor fi trimise de APL din Regiunea de dezvoltare UTA G g uzia prin po t recomandat sau prin po t expres pe adresa MDRC.

Ministerul Dezvolt rii Regionale și Construcțiilor

Republica Moldova, MD-2005

mun.Chi in u, str. Constantin T nase; 9, bir.700

Tel./Fax: 022 22 07 58

E-mail: mdrc@mdrc.gov.md

www.mdrc.gov.md

Dac dosarul este depus personal, va fi solicitat un certificat de primire, datat i semnat. Cererile de finan are trimise prin alte mijloace (de exemplu, prin fax sau prin e-mail) sau livrate pe alte adrese nu vor fi evaluate.

Cererile de finan are, împreun cu documentele-suport, vor fi depuse în **3 exemplare: un original i 2 copii**. *Cererea complet de finan are, bugetul i Matricea Cadrul Logic* trebuie prezentate i în versiune electronic (CD). Versiunea electronic trebuie s corespund prin con inut întru totul versiunii scrise pe hîrtie. Fiecare fi ier electronic (*Cererea de finan are* - format Word, *Devizul General* - format Excel i *Matricea Cadrul Logic* – format Word, toate documentele specificate vor avea FontaTimes New Roman, Dimensiune12) va fi într-o map unic (de ex., *Cererea de finan are* nu va fi transmis în cîteva fi iere separate).

Înainte de a expedia proiectul e necesar a verifica dac au fost incluse toate documentele solicitate (conform *Listei de verificare*, sec iunea V din Formularul *Cererii de finan are*). Aplican ii vor avea responsabilitatea ca dosarul s fie complet, sigilat i datat.

Lista de verificare i *Declara ia aplicantului* trebuie prezentate separat i incuse în acela i plic.

Dac un aplicant prezint cîteva cereri de finan are, fiecare cerere de finan are trebuie depus separat, conform instruc iunilor descrise mai sus.

Pe coletul cu cererea de finan are trebuie s fie indicat în mod clar i vizibil:

- domeniul de intervenție pentru care se depune proiectul;
- Denumirea proiectului
- numele, prenumele i adresa aplicantului;
- sintagma: "A nu se deschide înainte de sesiunea de deschidere".

Dosarele cu cererile de finan are incomplete (atît în variant hîrtie, cît i în variant electronic) nu vor fi acceptate pentru a fi evaluate. Data limit pentru depunerea cererilor complete de finan are este de 90 zile calendaristice de la data anun rii despre decizia CRD a Listei notelor conceptuale ale proiectelor selectate.

Cererile complete de finan are depuse/ primite dup data-limit vor fi respinse automat, chiar dac pe tampila po tei va fi indicat o dat ce precede dat -limit . Dac întârzierea se datoreaz serviciului de curierat, cererile, de asemenea, sunt respinse.

În cazul neclarit ilor sau pentru informa ii suplimentare, aplicantul se va adresa cu întreb ri de precizare Agen iilor de Dezvoltare Regional . Întreb rile pot fi trimise prin e-mail sau prin fax nu mai târziu de 5 de zile înainte de data-limit de primire a cererilor de finan are.

3. Evaluarea Propunerilor de proiecte

Evaluarea notelor conceptuale

Toate notele conceptuale depuse de c tre aplicanți sunt stocate la ADR. În cadrul ADR, va fi format o Comisie administrativ responsabil pentru verificarea notelor conceptuale i prezentarea unei note informative c tre CRD, în vederea select rii acestora în conformitate cu cerințele prezentate în anunțul concursului.

În urma verific rii administrative, ADR va trimite o scrisoare tuturor aplicanților ai c ror note conceptuale au fost selectate, prin care ace tia vor fi informa i despre necesitatea de a prezenta cererea complet de finanțare și celorlalte documente, în termen de 90 zile calendaristice de la data public rii informației privind selectarea notelor conceptuale.

Lista notelor conceptuale aprobate de CRD va fi publicat pe acelea i adrese de internet ale ADR i MDRC, unde au fost publicate toate documentele pentru Concursul de propuneri de proiecte.

Comisia administrativ regional creat în cadrul ADR va verifica notele conceptuale conform urm toarelor principale criterii:

- data limit de prezentare a notei conceptuale a fost respectat . În cazul data-limit de prezentare a documentelor a fost dep it , notele conceptuale a proiectelor nu vor fi evaluate.
- nota conceptual a fost depus conform formularului solicitat în documentele anunțului Concursului.
- propunerea corespunde cu principiile Programelor sectoriale regionale
- cât de relevanta este propunere pentru domeniile de intervenție a concursului de proiecte;
- propunerea pune în practic activit i de cooperare intercomunitar i regional ;
- cât de relevant este propunerea pentru atingerea obiectivelor strategiei de dezvoltarea regional i sectorial ;
- cât de coerent i specific este descris conceptul general al proiectului;
- cât de clar sunt defini i beneficiarii proiectului, partenerii i rolul lor;

Evaluarea tehnic i financiar a cererilor complete de finan are

În urma select rii notelor conceptuale, aplicanții, în termen de 90 zile calendaristice de la data public rii informației privind selectarea notelor conceptuale, vor prezenta cererea complet de finanțare și celelalte documente specificate. La această etap Grupul de lucru format din reprezentanți ai MDRC, CRD și ADR vor efectua expertiza tehnic a cererilor complete de finan are și vor înainta spre aprobare în cadrul ședinței CRD, proiectele care urmeaz a fi incluse în POR. ADR vor implica în evaluarea cererilor complete de finan are exper i tehnici independenți pentru a evalua din punct de vedere tehnic proiectul propus spre finan are.

Evaluarea tehnică a cererilor complete de finanțare va fi efectuată în baza următoarelor criterii de bază:

- **Coerența documentației tehnico-economice.** Datele sunt suficiente, corecte și justificabile. Analiza alternativelor este comprehensivă. Estimarea costurilor de operare și a veniturilor generate de investiție este realistă și corelată cu ipotezele asumate. Devizele (generală și pe obiecte) estimative sunt clare, complete, realiste și strâns corelate cu planurile desenate. Planurile desenate sunt complete și corespund cu planurile scrise.
- **Relevanța soluției tehnice.** Soluția tehnică propusă prin proiect răspunde în totalitate scopului/obiectivelor acestuia.
- **Bugetul proiectului.** Bugetul este complet și corelat cu activitățile prevăzute, resursele alocate/estimate și cu devizul generală și pe obiecte. Costurile sunt realiste (corect estimate) și necesare pentru implementarea proiectului. Cheltuielile au fost corect încadrate în categoria celor eligibile sau neeligibile.

ADR vor prezenta pentru aprobarea CRD cererile complete de finanțare cu raportul individual privind rezultatele evaluării tehnice și financiare pentru aprobarea finală privind includerea în POR.

Evaluarea la nivel național

Comisia de Evaluare de pe lângă MDRC evaluează cererile complete de finanțare, în conformitate cu următoarele principale criterii:

- relevanța și contribuția proiectului la realizarea obiectivelor, priorităților strategice locale, regionale și naționale;
- scopul, abordările metodologice și tehnice corespund obiectivelor strategiei naționale din sectorul respectiv;
- proiectul asigură complementaritate cu alte proiecte din regiune finanțate din diferite surse financiare naționale și internaționale;
- aduce beneficii mai multor localități și/sau raioane;
- activitățile proiectului sunt descrise detaliat, iar planul de acțiuni este coerent și logic;
- asigură durabilitate și efecte multiplicatoare prin prezentarea planului de durabilitate a proiectului;
- devizul general este detaliat descris și corespunde activităților proiectului;
- solicitanții au toate documentele necesare pentru implementare;
- activitățile proiectului contribuie la dezvoltarea zonelor defavorizate (conform Indicilor de Deprivare a Ariilor Mici).